

Tibi: (A nagy csomagot viszi Sztraka bácsinak.) Tessék kedves bácsi! Ez a kis beteg unokájáé!

Főerdészné: (A kis karácsonyfát oda adja Tódorkának.) Vidd haza kis fiam beteg testvérkédnek! Hadd örvendezzen szegényke!

Tódorka: (Örömeiben térdre esik.) Ó Istenem, Istenem! De szép fa! De gyönyörű! Ettől biztosan meggyógyul Marica!

Sztraka bácsi: (Kezet csókol Főerdésznének.) Nagyságos Asszonyka, öreg Sztraka meg mondja: ilyet soha, soha nem érte még meg! Köszönök szépen szegény emberkének nevében, kiknek ma este meggyógyult a szívük és van benne karácsonyi kis Jézuska igazi békessége!

Főerdész: (Kezet nyújt Sztraka bácsinak.) Testvérek voltunk, azok vagyunk...

Tibi: (Örömeiben tapsolva.) ... a mindenki karácsonyfája alatt karácsony szent estéjén...

Sztraka bácsi: (Meghatódottan hajol meg.) És azok lesziünk örökre, tekintetes uram! (Ének: Dicsőség mennyben az Istennek.)

F Ü G G Ö N Y.

Bálint bojtár Jézuskája.

Karácsonyi pásztorjáték három képben.

Irta: Várdótfalvi Salamon László.

ELSŐ KÉP.

Szín: Juhakol szénatartó kamrácskája. Gerendák között széna. Étető-léckák. Középen alacsony asztalka. Mellette fejőszék. Néha-néha halk kolompolás és bégetés hallatszik. Bejárat kétoldalt. Nyolc fűszereplő. Két leányszereplő.

Első jelenet.

Péter bácsi. I., II. Angyalok.

Péter bácsi: (Nagyon öreg, körszakállas, hosszúbajúsos pásztor. Balelőtérben áll.) Aztán... ha az uraság ötekintetessége elkérné tőletek a faragott szobrocskákat, mint tavaly karácsonykor tette, csak adjátok oda jószívvel. A nagy bankóból jut néktek is gyerekeim, a cukron-kalácson megosztozhattok békességgel... Nem feledtetek el az énekeket s a cifra rigmusokat?

I. Angyal: (Betlehemes módra öltözve. Tízéves. Egy kis betlehemet tart félkézzel az asztalkán. Kezében csengő.) Tudjuk!

Péter bácsi: Azért... mert éktelenségeket nem engedélyezek! Halljam hát a tudományt!

II. Angyal: (Úgy öltözve, mint társa. Felszöktethető Háromkirályok csillagával a betlehem mellé áll.) Kezdődik az angyali vigasság.

I. Angyal: (Csenget.) Meghasadott a menny! Angyal-szárnyon szállunk! Betlehemnek pusztájában nyájakat találunk!

II. Angyal: Betlehemi pusztán dícsérik az Istent meny-
nyei karok! Jőjjetek, jőjjetek, jőjjetek pásztorok!

(Ének: Mennyből az angyal stb.)

Második jelenet.

Csikós. Juhász. Öreg: (Jönnek. Kívülről nagyon halk furulyaszó: Pásztorok, pásztorok... Nagyon halk dallal belépnek. Dal csak a színen erősödik. Csörgős botokkal járnak körbe, majd megállanak és diskurálnak.)

Csikós: (Tízéves. Debreceni csikósnak öltözve. Karikással, kulacsal. Cifraszürben. Öreghez.) Kend az ócska subában jött?

Öreg: (Ócska subában, hatalmas sapkával, hosszú kenderbajusszal, szakállal.) Hozzám* nőtt... fiaim! Hozzám nőtt!

Juhász: (Kurta ködmönben, fekete sapkával, kampós bottal.) Miért nem beretválkozott meg kend? Hászen akkora a szakálla, mint Mahumed prófétának!

Öreg: Láttad?

Juhász: Mit?

Öreg: Mahumed prófétát?

Juhász: Még Habakukot se!

Öreg: Akkor miért jártatod a lepénylesőt? Tán te tudsz sötétben beretválkozni?

Juhász: Tud a hóhér!

I. Angyal: (Meggyújtja a kis betlehem gyertyáit.)

Csikós: De hiszen nincs is sötét! Világítanak az ékes angyalok!

II. Angyal: (A Háromkirályok csillagában meggyújtja a gyertyát és felszökteti.)

Juhász: Ahol ni! Hogy fénylik az az irdatlan nagy üstökös csillag is!

Öreg: (Feltekint. Tiltakozva.) Ohó! Ez nem gilt! Ez a Háromkirályok csillaga! Ennek csak Vízkeresztkor lett volna szabad fölsétálni az égre.

Csikós: Majd megkérdezi kendtől, hogy mikor jőjjön! Azt mondom, megberetválkozzék, mert nem jöhet a kis Jézuska elébe ekkora szakállal!

Öreg: Az ujjammal?

Juhász: (Fából durván faragott ormóttan borotvát húz elő. Öregnek nyújtja.) Ehol a beretva! Bécsben bot vót ennek az öregapja! Ki ne csorbítsa kend az élet!

Öreg: De... szappanom sincs!

Juhász: (Ködmöne zsebéből egy jókora tégladarabot húz elé. Öregnek adja.) Itt a finom szappan! Ne nagyon pocskolja kend!

Öreg: Hát a tükör?

Juhász: Ott a esizmája szára! Nézzen kend bele!

Öreg: Adjatok vizet is!

Csikós: Csikorgó téiben vizet? Hová tette kend a sütnivalóját?

Öreg: Jó lesz akkor a bor is! Addsa csak azt a kulacsot szaporán!

Csikós: (Átnyújtja a kulacsot.) No... beretválkozzék egy kettőre!

Öreg: (Ugy tesz, mintha a tégladarabra csöpögtetné a bort. Amikor az Angyal szól és a pásztorok arra néznek, titokban kortyolgat.)

I. Angyal: Siessetek pásztorok!

Csikós. Juhász: (Egyszerre.) Sietünk, sietünk, de nem lelünk utat!

II. Angyal: Pedig az a csillag Betlehemre mutat!

Öreg: (Mórikálja a beretválkozást.)

I. Angyal: Siessetek pásztorok!

Csikós. Juhász: (egyszerre): Sietünk, sietünk, pedig lábunk fáradt!

II. Angyal: Betlehemi pusztán angyal őriz nyáját!

Öreg: (Nagyokat húz a kulacsból.)

I. Angyal: Siessetek pásztorok!

II. Angyal: Vár benneteket a jászolban fekvő kis Jézus!

Öreg: (felugrik és eldobálja a kezében lévő dolgokat): Ne vétkezzünk itt tovább! Induljunk szaporán Betlehembe!

(Ének: Pásztorok keljünk fel stb.)

Péter bácsi (ének végeztével): Ölé! Látom... tudjátok!

I. Angyal: Péter bácsi! A Jézuska nincs a betlehemben?

Péter bácsi: Ott lesz! A kastélyban már ott lesz! Bálint bojtár majd utánatok viszi. Várjátok be a gazdánál! No, induljatok eselédkéim, mert étetem a juhocskákat! (Betlehemesek Dícsértessékkal köszönve elmennek balra.)

Harmadik jelenet.

Bálint (hatéves. Új subácskában, cifrán faragott kamposbottal besiet): Dícsértessék a Jézus! Itt vagyok Öregapám!

Péter bácsi: Megjöttél Bálintkám? Hadd lássalak abban az új subában! Meleg é?

Bálint (körülforog): De meleg ám! (Mutatja a juhászkam-pót.) Ez is szép... meg erős! (Kezet csókol.) Köszönöm édes nagyapám a jó meleg subát, meg ezt a szép botot!

Péter bácsi: Hordozzad egészséggel bojtárcám, míg a suba miszlikbe nem szakad, s míg a botot szét nem rágják a szuvalk!

Hanem... hallod e, indulj amazok után, mert erősen esteledik... Nálad é a szobrocska?

Bálint: A Jézuskám? Nálam... (Kebeléből elővesz egy faragott, fehér Kisjézuska szobrot.) Öregapám!

Péter bácsi: No?

Bálint: Oda adjam, ha kéri a tekintetes úr?

Péter bácsi: Add oda bojtárkám!

Bálint: Ilyen szép Jézuskám még nem volt! Örcája ékes, mosolygós; fehér az ingecskéje, a fején koronácska...

Péter bácsi: Faragok másikat Bálintkám! Ékesebbet... Fehér juharfából... (határozottan), de ezt oda kell adni a tekintetes úrnak, ha kéri..

Bálint (nézi és megsímogatja a szobrocskát, majd visszarejti keblébe): Ó csak ne kérné...

Péter bácsi (tünődve): Ez csak faragott szobrocska bojtárkám! Miért sajnálsz?

Bálint: Mert igen emlékeztet az égi kis Jézusra, mikor Betlehemben a jászolban feküdt és úgy fázott, mint jómagam, míg nem volt meg ez a jó meleg subám... Azért hordom a szívem fölött szobrocskáját, hogy ne fázzék a hidegben... (Szomorkásan): De ha muszáj... hát oda adom...

Péter bácsi: Ugy úgy Bálintkám... Add oda! Kapsz másikat helyette, de a tekintetes urat nem kell megbántani! No... szedd a lábad, ha amazokat be akarod érni!

FÜGGÖNY.

MASODIK KEP.

(Leeresztett vászon középfüggönyön havas pusztaság. Jobbról, balról hófödte bokrocskák. Sűrű hóesés. Kétoldalt bejárat.)

Első jelenet.

Jézuska: (Három évesnél nem idősebb kicsi fiúcska, vagy leányka. Szőke hajjal, kék szemekkel. Hosszú, hófehér ingben. Vállán hermelines biborpalást, fején parányi aranykoronácska. Színeközépen áll.)

(Halk zene: Dicsőség mennyben az Istennek.)

Angyalka: (Leemeli Jézuska fejéről a koronát, leveszi válláról a palástot és elszűn vele.)

Jézuska: (Két kezét mellén keresztbe teszi.)

Második jelenet.

Bálint: (Sietős léptekkel halad át a színen, jobbról balra. Megáll. Meglátja Jézuskát. Meghökkenve. (No!) Dörzsöli a szemét.) Káprázik talán a szemem? (Közel lép Jézuskához.) Didergő esőppség a behavazott pusztaságban! (Lehajol Jézuskához.) Uram... Isten... megfagy itt ez az ártatlan kis lélek!

(Kérdezi Jézuskát.) Hogy kerülsz ide kicsikém? Elbódorogtál hazulról? (Kérdően néz reá.) Nem tudsz beszélni pici baba? Még nem tudsz beszélni ugye? (Körülnéz.) A majorból szökhett ki szegényke! (Gondolkozik.) Jaj... hogy fázik... reszket! (Gyorsan leveti a subáját és beburkolja Jézuskát.) Így ni! Ugye jó meleg? És most... hazaviszlek! (Ovatosan emeli Jézuskát. Vinné, de nem bírja. Rogyadozik a lába. Csaknem összeroskad. Támolyogva lép egy párat, azután visszaereszti Jézuskát a földre.) Jaj... de nehéz vagy! Nem bírlak! Sehogy se bírlak! (Tünődik.) Mit csináljak? (Óvatos mozdulatokkal még jobban begöngyölíti Jézuskát a subába, majd gondosan lefekteti.) Így ni! Bujj be jól te didergő kis csöppség a subámba, ha már másként nem lehet, én meg beszaladok ide a majorba és embereket hívok... (Megvacog.) Brr! De szörnyű hideg van! (Jézuskához.) Ne félj, mindjárt itt leszek... Addig melegedj! (Elsiet balra.)

Jézuska: (Kiemelkedik a subából és keresztalakban áldást küld a távozó Bálint után.)

FUGGONY.

HARMADIK KÉP.

Szín ugyanaz, mint első képben, tehát csak a középfüggönyt kell felhúzni.)

Péter bácsi (nyugtalanul járkál fel s alá, majd kitekint balra): A köd felszállott... A Fiastyúk fertályéjszakát mutat... (Összehúzza magán kabátját.) Csikorgó hideg van ezen a mai szent estén... (Aggódva.) Hol késnek ennyit ezek a gyerekek?

Második jelenet.

Katona (nagyobb fiú. Szabadságos. Hóna alatt hozza Bálint subáját. Bejön balról): Adjon Isten szép jó estét Péter bácsi!

Péter bácsi (nagyot néz): Nini! Te vagy az András? Agygyonisten! Honnét jössz?

Katona: Kárpátaljáról. Nagybereznáról. Szabadságot kaptam. Mennék a Vörösmajorba, de ez a kutya hideg bekergetett kendhez... Ha meghálhatnék a szénában?

Péter bácsi: Azt még kérdezned se kellett volna... (Meghökkenve néz a subára.) Hát ez a suba?

Katona: Az úton találtam...

Péter bácsi (rosszat sejtve): Uramisten! (Elveszi Katonától a subát.) Ez a Bálintkám kis subája...

Harmadik jelenet.

I., II. Angyal. Csikós. Juhász. Öreg. (Besietnek, Náluk a betlehemecske.)

I. Angyal: Dicsértessék!

Péter bácsi (ijedten nézi őket): Hát Bálint?

II. Angyal (rosszat sejtve): Nincs itt?

Péter bácsi: Utánatok ment...

Csikós: Utánunk e? Nem lehet az! Színét se láttuk! A gazdánál voltunk... Sokáig vártunk rá és hogy nem jött, felmentünk a kastélyba...

Péter bácsi (rémülten vet keresztet magára. Síránkozva): Uram! Karácsonykor földre szállott Ur Jézus, irgalmazz öreg szolgádnak! Elveszett az unokám, a Bálintkám... az én édes kis bojtárom...

Katona (gyorsan, határozottan): Megkeressük Péter bátyám! Fogjuk szélitbe a pusztát! Haladjunk kiabálva a nagymajor felé...

Negyedik jelenet.

Bálint (csillogó szemmel, kipirult arccal, nekimelegedve beszalad jobbról): Öreg apám! Edes öregapám!

Péter bácsi (Örömkialtással öleli magához Bálintot): Bálintkám! Kedves kicsi bojtárom! Hát véled mi történt?

Bálint (betlehemesekhez): Siettem utánatok. A Ciheresnél egy szép kicsi fiúcskát találtam... Rettentően fázott... Csak egy szál ingecske volt rajta... Megpróbáltam hazavinni, de nagyon nehéz volt, így nem volt más hátra, mint ráadtam a subámat és szaladtam a major felé, hogy hírt adok... Hirtelen sűrű köd ereszkedett le s biz én eltévedtem... (Sírásra görbült szájjal.) Rettentően fáztam... Ríttam, kiabáltam s mentem, bódorogtam, amerre a lábam vitt...

Péter bácsi (hüledezve): Ó Uram Isten...

Katona (tapogatja Bálintot): Olyan meleg ez a gyerek, mintha most bújt volna ki a kemencesutból... (Rázza a fejét.) Nem álmodtad te ezt Bálint, valahol a szénában?

Bálint: De nem ám!

Péter bácsi: No monddjad tovább!

Bálint: Mikor már alig volt jártányi erőm, úgy elcsigázott a hideg, beleestem egy ösmeretlen, hóval telt árokba... Kimászni nem bírtam. Ott sírtam, vacogtam... A végén elaludtam... Már sötét volt, amikor valami nagyon jó meleg-ségre ébredtem...

Péter bácsi (bámul): Mire te?

Bálint: Melegségre! Ez az aranyos szép suba volt rajtam... (Magára tapint. Körülnézi magát. Csodálkozik, bámul.) Hol van rólam az az aranyos szép suba? Amiben idáig jöttem... Ejnye no! Lecsúszott volna rólam az úton! Nem látták? Hiszen az ajtónál még rajtam volt...

Péter bácsi (nagyon figyel. Ájtatosan keresztet vet magára. Betlehemesekhez): Gyujtsátok meg a gyertyákat fiaim! (Az ámuldozó Bálinthoz.) Hogy találtál haza bojtárcám?

Bálint (felujjongva): Jaj... az volt még csak az érdekes! Ahogy ott melegszen az aranyos subácskában, hát egyszer csak szép fényesség áradozik az árok partján... Olyan erős csillagfény és valami ékes muzsikálást hallok, meg ezüstöshangú csengőcskék csörögnek... Meresztem a szememet... hát egy gyönyörűletes kis báránka ugrándozik az árokparton... Uccu Bálint bojtár! — mondom úgy magamban — Megfogni csak ezt a gyönyörű kis báránkát! Ugrom ki az árokból! Futott előttem a csillagfényes havon, de úgy, mintha szállott volna... Néha, néha már majdnem beértem, akkor újra neki iramodott az a csodálatos kis báránka...

Péter bácsi (áhitatosan. Imára kulcsolt kézzel): Biz az igaz! Csodálatos egy báránka volt az... Szent Karácsony éjszakájának áldott Báránkája!

Bálint: Már láttam az aklot, de még mindig futott s mikor már a boglyák közé értem... eltűnt. Ide kellett, hogy beszökjön... Nem látták édes Öregapám?

Katona: Színét se!

Péter bácsi (katonához): Ne szólj így András öcsém, mert nem himi-hummi falkába való báránka volt az... (*Bálint*-hoz): Mondd csak Bálintkám... az a kis fiúcska, akire ráadtad a subácskádát...

Katona: Üresen találtam meg... (Mutat a subára.)

Péter bácsi (folytatja a mondatot): ...milyen volt?

Bálint: Olyan aranyhajú, kékszemű és egy szál fehér ingecskében didergett az ártatlan. Ugy hasonlított az én Jézuskámhoz... (Kéblébe nyúl.) ...csak éppen a koronácska hiányzott a fejéről... (Előveszi a szobrocskát. A szobor aranyos. Rádöbben. Nézi.) Nézzék már! Aranyos!

Péter bácsi (kezébe veszi a szobrocskát. Áhitatosan leemeli süvegét. A többiek is. Bámulják a dolgot): Az a kicsi fiúcska, — Bálintkám! — akire a parancsolat szerint rá adtad a subádat, hogy ne fázzon, s aki cserébe reád kerekítette az ő aranyos, meleg, égi subácskáját, hogy gyöngö testedet a megfagyástól óvja; aki ékes, fényes, aranyszőrű báránka képében hazavezetett, az Ő volt, az Istennek Báránka, a karácsonykor földre szállott édes kicsi Jézus! (Mutatja a szobrocskát.) Ime a csodajel! Emlékezetül, hogy itt járt közöttünk, szegény magyar pásztorok között szent karácsony éjjelém... (Megilletődöttségtől reszkető kézzel helyezi be a szobrocskát a tempomocskába. Térdre ereszkedik és magához öleli Bálintot.) Bálint bojtár Jézuskája! Szegény magyar pásztorok Jézuskája! Köszönöm, hogy hazavezérelted a te kis hívedet! (Betlehemesekhez.) Szólaljon hát az angyali vigasság!

(Ének: Betlehemi pusztán örvendetes hír van stb.)

Csikós: Csodatévő édes kicsi Jézus! A magyar pásztorok térdelnek jászoltrónod előtt...

Juhász: Imádva áldjuk szent neved! Ó adj erőt, adj életet!

Öreg: Lebegjen áldó szent kezed a magyar rónaság felett!
Katona (letérdel):

En is pásztor vagyok édes kiesi Jézus!
 De most fegyverrel kezemben
 őrzöm, védem az új határokat,
 a megnagyobbodott édes Magyar Hazát!
 Köszönjük Néked a Kárpátokat
 a Beszkideket, a nagy Verhovinát!
 Ó add vissza nekünk a többit is,
 A Tátrát, Aradot, s a déli hegyeket,
 hogy ott is dicsérhessék szent Neved
 szabad magyar pásztorok, karácsony éjjelén!

Péter bácsi: Amen!

(Ének: Dicsőség mennyben az Istennek! stb.)

FÜGGÖNY.

A HÓVIRÁG DIADALA.

Hóval fődött haraszt alatt,
 Fölpattan sok apró lakat,
 Elhagyja a menedéket
 A csodára váró élet.
 Csiraházát szétrepesztve
 Világra tör, mint az eszme
 S telve vággyal, akarattal,
 Kibújik két levélkarral
 S boldog, büszke önmagára,
 Mert a fát még holtnak látja.

A két zöld kar nyúlik egyre
 Győzelemről győzelemre.
 Egyszercsak nagy diadallal
 — Nem törődve hóval, faggyal, —
 Patyolatszín virágkelyhét
 Kibontja, hogy kedve teljék
 Az Istennek, a világnak,
 A koldúsnak, a királynak,
 Mézre vágyó éhes méhnek,
 Muzsikáló zsémbes szélnek.

Szép hóvirág, — fehér csengő —
 Már csilingel: ébredj erdő!
 Kis fák, nagy fák, néma bokrok,
 Ébredjetek, jó hírt mondok!
 Nincs mit félni hótól, fagytól,
 Üzenet jött a tavasztól:
 Elindult már napszekéren,
 Csak pár nap, hogy ideérjen!
 Tűz-ölében rejtett szikrák...
 Az újhódás lángját szíttják...

És a dermedt rügyek, bimbók,
 Kankalinok, mügék, pimpók
 Megrázkódnak. S egyik hajnal
 Felruházza diadallal
 Valamennyit s nászra csalja,
 Megpepszdül az erdő alja:
 Szellő lebben, méhek szállnak,
 Udvarolnak a virágnak...
 S míg a Nap a szikrát szórja:
 Győztes lesz a nászúk csókja.

Igy vezet az élet útja
 A tavaszhoz ujra, ujra...

Móra László.